

के'सागर यांच्या
प्रदीर्घ लेखनानुभवातून
आणि अव्याहत व्यासंगातून
साकारलेले अक्षरशिल्प

MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा

पान्नता पेपर मराठी

१९८० ते अद्यापर्यंत

प्रदीर्घ दर्जेदार लेखन प्रपंच

क्षीरसागर तथा के'सागर. सतत अभ्यास अन् अव्याहत व्यासंग हे त्यांचे वैशिष्ट्य. १९८५ पासून आजपावेतोच्या ४० वर्षांच्या प्रदीर्घ कालावधीत के'सागरीय प्रकाशनाच्या माध्यमातून महाराष्ट्र शासनातील (अन् केंद्र शासनातीलही!) हजारो कर्तवगार अधिकाऱ्यांच्या पिढ्यानुपिढ्या घडविणारं अन् आजच्या या काळातल्या येन् केन् प्रकारेन् प्रसिद्धीमागं धावणाऱ्या जगातलं एक आगळं-वेगळं अन् तितकंच अपवादात्मक व्यक्तिमत्त्व!

पुणे विद्यापीठाच्या एलएलबी परीक्षेत विशेष गुणवत्तेसह प्रथमवर्ग मिळविणाऱ्या या व्यक्तिमत्त्वाने लिहीलेल्या द्वितीय व तृतीय वर्ष एलएलबीच्या मिळून आठ विषयांवरील नोट्स नव्वदच्या दशकात विद्यार्थिप्रिय ठरलेल्या. याच काळात ३ वर्षे त्यांनी एलएलबीच्या तिन्ही वर्षांचे क्लासेस यशस्वीरित्या चालविलेले.

सन १९८५ पासून आजपर्यंत त्यांनी के'सागर पब्लिकेशन्सच्या माध्यमातून स्वतंत्ररीत्या लिहिलेल्या ६० पुस्तकांच्या अन् त्यांनी सहलेखन वा संपादन-संस्करण केलेल्या पुस्तकांच्या एकूण आवृत्त्यांची संख्या ५,००० पर्यंत पोहोचलेली. अन् या कालावधीत तुमच्या-आमच्या हाती पोहोचलेल्या या ग्रंथांच्या प्रतींनी एक कोटीचा टप्पा ओलांडलेला!

राज्यातील काही विद्यापीठांनी त्यांची पुस्तके संदर्भ ग्रंथ म्हणून शिफारशीत केलेली. महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळानेही त्यांच्या काही पुस्तकांचा संदर्भ घेतलेला. महाराष्ट्र राज्याच्या शिक्षण विभागानेही त्यांनी लिहिलेली अनेक पुस्तके उत्तम पुस्तके म्हणून शिफारशीत केलेली.

उपजिल्हाधिकारी, पोलीस उपअधीक्षक, तहसीलदार, रेहेन्यू ऑफिसर, गटविकास अधिकारी, रेहेन्यू ऑफिसर सरकारी कामगार अधिकारी आदी पदांसाठी आयोगाकडून पात्र वा निवड. सरकारी कामगार अधिकारी, सहायक कामगार आयुक्त या पदांवर प्रत्यक्ष काम.

के'सागरीय बृहदपरिवार

लेटेस्ट
जनरल नॉलेज
८३वी आवृत्ती

पीएसआय
एसटीआय एएसओ
पूर्व परीक्षा
८६वी आवृत्ती

संपूर्ण पोलीस
कॉन्स्टेबल
९१वी आवृत्ती

संपूर्ण मराठी
४८वी आवृत्ती

संपूर्ण इंग्रजी
४३वी आवृत्ती

राज्यसेवा पूर्व
संपूर्ण तयारी
२८वी आवृत्ती

MPSC

राज्यसेवा मुख्य परीक्षा

पात्रता पेपर

मराठी

के'सागर

सुधारित
अभ्यासक्रमानुसार

निबंधलेखन

उताऱ्यावरील प्रश्नांची उत्तरे

भाषांतर

सारांश-लेखन

मराठीचा शब्दसंग्रह व

अत्यावश्यक व्याकरण

प्रश्नपत्रिका - २०१९

प्रश्नपत्रिका - २०२०

K'Sagar
PUBLICATIONS

Published By
Sau. Shobhadevi Kshirsagar
K'Sagar Publications
'Suvarna Shilpa', 444/1 Shaniwar Peth,
Adjacent to Rajmachikar Flour Mill,
Near Dakshinabhimukhi Maruti Temple, Pune - 411 030.
☎: 24450125, 24455435 **📠:** 9823118810

Email : customer@ksagar.com
sales@ksagar.com
[website : www.ksagar.com](http://www.ksagar.com)

© K'Sagar Publications, Pune : 1994
Copy-rights reserved and registered under the Act
Thoroughly Revised Twelfth Edition : 2023

**The name K'Sagar is registered
under the trade marks Act, 1999**

Printed at

Jai Ganesh Offset
Somwar Peth, Pune.

Typesetting

K'Sagar Publications, Pune

Cover Design

K'Sagar Publications, Pune

Price : 270/-

Our Firms

K'Sagar's House of Books

39/1, Durga Chambers,
Jogeshwari Mandir Lane,
Pune - 411 002
 (020) 24483166
 9923906500
8087722277

K'Sagar Book Centre

Nutan Classic, 639 Narayana Peth,
Appa Balwant Chowk,
Pune - 411 030.
 (020) 24453065
 9823121395
9545567862 / 63

K'Sagar's House of Books

Satya-ganesh Sankul,
(Saraswati Nivas) 122,
Budhwar Peth, Jogeshwari Mandir
Lane, Pune - 411 002.
 (020) 24465650
 9923810566

Due care has been taken to ensure that the information provided in this book is correct. However, the authors and the publishers bear no responsibility for any damage resulting from any inadvertent omission or inaccuracy in the book.

के सा ग री य...

प्रस्तुतचा संदर्भ हा राज्यसेवा मुख्य परीक्षेतील ‘अनिवार्य मराठी’ या विषयाची परिपूर्ण तयारी करता यावी म्हणून रचना केलेला. या संदर्भाची ही एकूणातील अकरावी आणि सुधारित अभ्यासक्रमानुसार साकारलेली दुसरी आवृत्ती.

आयोगाच्या सुधारित अभ्यासक्रमाचा व प्रश्नपत्रिकेत कोणत्या उपविषयास नेमके किंती महत्त्व दिले जाते, याचा विचार करूनच प्रस्तुतच्या संदर्भाची रचना साकारलेली. असे करताना गतवर्षीपर्यंतच्या आयोगाच्या प्रश्नपत्रिकांचा व प्रश्नांच्या धर्तीचा साकल्याने विचार केलेला.

आपला सुधारित अभ्यासक्रम लक्षता घेऊन पुस्तकाची रचना निबंधलेखन, भाषांतर, सारांश-लेखन, शब्दसंग्रह, आवश्यक व्याकरण आणि आकलन अशा सहा विभागांत केलेली. पूर्वीच्या प्रश्नपत्रिकांमधून येऊन गेलेले निबंध, भाषांतराचे उतारे, सारांश-लेखनाचे उतारे, व्याकरणावरील प्रश्न इत्यादींचा समावेश या पुस्तकात केल्याने या पुस्तकाचा आपल्या प्रश्नपत्रिकेशी घनिष्ठ संबंध प्रस्थापित झालेला.

आकाराने छोटासाच असलेला हा संदर्भ आपणास आपल्या परीक्षेत सुयश मिळवून देण्यास यापूर्वीच उपयुक्त सिद्ध झालेला. नवीन अभ्यासक्रमानुसार नव्याने साकारलेली ही संपूर्ण सुधारित आवृत्तीही आपणास सुयश मिळवून देण्यास तितकीच उपयुक्त ठरावी.

शुभेच्छांसह!

आपला,
व्ही. एस. क्षीरसागर
(K'Sagar)

अ ◆ नु ◆ क्र ◆ म ◆ ण ◆ का

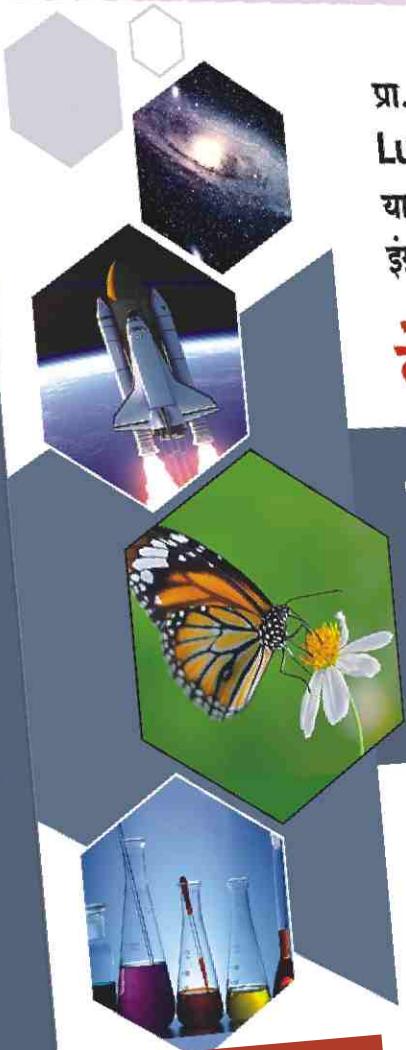
विभाग पहिला : निबंधलेखन			
१.	सामाजिक वनीकरण	११	
२.	लोकसंख्येचा भस्मासुर	१३	
३.	देशातील बेरोजगारी	१५	
४.	मी 'माणसाला' शोधतो आहे!	१७	
५.	राजभाषा मराठी	१८	
६.	महात्मा जोतीबा फुले	२०	
७.	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर	२३	
८.	कर्मवीर भाऊराव पाटील	२६	
९.	पंडित जवाहरलाल नेहरू	२९	
१०.	इंदिरा गांधी	३२	
११.	ग्रंथ : एक कल्पवृक्ष	३५	
१२.	हुंडा : एक अनिष्ट प्रथा	३६	
१३.	वर्तमानपत्रांचे महत्त्व	३८	
१४.	स्त्रियांची स्थिती	४०	
१५.	'जगण्यात मौज आहे'	४२	
१६.	राष्ट्रीय एकात्मता—काळाचे आव्हान	४४	
१७.	सामाजिक समता	४६	
१८.	स्त्रीमुक्ती—आंदोलनाची वाटचाल	४८	
१९.	गांधीजी आणि अहिंसा	५०	
२०.	जुने जाऊ द्या मरणालागुनि।	५२	
२१.	माझे छंद	५४	
२२.	संपूर्यात शत्रू राष्ट्रीय एकात्मतेचे!	५६	
२३.	'मरणात खरोखर जग जगते....'	५९	
२४.	हे विश्वचि माझे घर	६१	
२५.	या रक्ताला या मातीचा मृत्युंजय अभिमान!	६३	
२६.	राजकारण आणि नैतिकता	६४	
२७.	वृत्तपत्रांचे लोकशाहीतील स्थान	६६	
२८.	जगणे कठीण होत आहे	६७	
२९.	मानसा मानसा, तुझी नियत बेकार	६९	
३०.	विद्यार्थी आणि आजचे शिक्षण	७१	
३१.	संहतिः कार्यसाधिका।	७३	
विभाग दुसरा : आकलन (उताऱ्यावरील प्रश्नांची उत्तरे)			
१.	उतारा १	७७	
२.	उतारा २	७७	
३.	उतारा ३	७८	
४.	उतारा ४	७९	
५.	उतारा ५	८०	
६.	उतारा ६	८१	
७.	उतारा ७	८१	
८.	उतारा ८	८२	
९.	उतारा ९	८३	
१०.	उतारा १०	८३	
११.	उतारा ११	८४	
१२.	उतारा १२	८४	
१३.	उतारा १३	८५	
१४.	उतारा १४	८६	
१५.	उतारा १५	८६	
१६.	उतारा १६	८७	
१७.	उतारा १७	८७	
१८.	उतारा १८	८८	
१९.	उतारा १९	८९	
२०.	उतारा २०	९०	
२१.	उतारा २१	९०	
२२.	उतारा २२	९०	
२३.	उतारा २३	९१	
२४.	उतारा २४	९१	
२५.	उतारा २५	९२	

विभाग तिसरा : भाषांतर			
१. उतारा १		९५	
२. उतारा २		९५	
३. उतारा ३		९५	
४. उतारा ४		९६	
५. उतारा ५		९६	
६. उतारा ६		९६	
७. उतारा ७		९७	
८. उतारा ८		९७	
९. उतारा ९		९७	
१०. उतारा १०		९८	
११. उतारा ११		९८	
१२. उतारा १२		९८	
१३. उतारा १३		९९	
१४. उतारा १४		९९	
१५. उतारा १५		१००	
१६. उतारा १६		१००	
१७. उतारा १७		१००	
१८. उतारा १८		१०१	
१९. उतारा १९		१०१	
२०. उतारा २०		१०१	
२१. उतारा २१		१०२	
२२. उतारा २२		१०२	
२३. उतारा २३		१०२	
२४. उतारा २४		१०२	
२५. उतारा २५		१०३	
२६. उतारा २६		१०३	
२७. उतारा २७		१०३	
विभाग चौथा : सारांश-लेखन			
१. उतारा १		१०७	
२. उतारा २		१०७	
३. उतारा ३		१०८	
४. उतारा ४		१०८	
५. उतारा ५		१०९	
६. उतारा ६		१०९	
विभाग तिसरा : मराठीचा शब्दसंग्रह व अत्यावश्यक व्याकरण			
मराठीचा शब्दसंग्रह			
१. समानार्थी शब्द		१२१	
२. विरुद्धार्थी शब्द		१२७	
३. अनेक शब्दांबद्दल एक शब्द		१३३	
४. काही महत्त्वाचे शब्द व अर्थ		१३७	
५. सारखे भासणारे भिन्न अर्थाचे शब्द		१४०	
६. एकाच शब्दाचे अनेक अर्थ		१४२	
७. काही महत्त्वाच्या म्हणी व अर्थ		१४४	
८. वाक्प्रचार व अर्थ		१५५	
९. विरामचिन्हे		१६८	
अत्यावश्यक व्याकरण			
१०. शब्दविचार		१७०	
११. क्रियापदे		१७३	
१२. वाक्याचे रूपांतर		१७५	
१३. स्वाध्याय व उत्तरे		१७८	
■ पेपर १ व पेपर २ मराठी प्रश्नपत्रिका-२०१९		१८४	
■ पेपर १ व पेपर २ मराठी प्रश्नपत्रिका-२०२०		१९२	

सामान्य विज्ञान

संक्षेप अभ्यन्तरीकृती

राज्यसेवा पूर्व परीक्षा
२३ जानेवारी, २०२२
२३ पैकी २३ प्रश्न
याच पुस्तकातील!!

प्रा. रवी भूषण यांच्या
Lucent's General Science
या १४ वर्षे विद्यार्थीप्रिय ठरलेल्या
इंग्रजी संदर्भाचा सुबोध मराठी अनुवाद

के'सागर्स

सामान्य विज्ञान

मूळ लेखक
प्रा. रवी भूषण

अनुवाद
अमर मुळे
योगेश नेतनकर
(सहायक विक्रीकर आयुक्त)

संस्करण
डॉ. अनिलद्दू क्षीरसागर
MBBS, MS (Ortho) Joint Replacement Surgeon
Asstt. Professor D. Y. P. Medical College
Selected as Medical Officer (Specialist) Class

वस्तुनिष्ठ प्रश्न
कोणत्या परीक्षेत
येऊन गेले
त्याचा निर्देश

भरपूर पॉइंट्स् व
भरपूर टेबल्स
यांच्या माध्यमातून
कमी पानांत
परिपूर्ण तयारी

केंद्र व राज्य लोकसेवा
आयोगाच्या वाढत्या
काठिण्यपातळीच्या व
नव्या धर्तीच्या
वस्तुनिष्ठ
प्रश्नांचा समावेश.

भारतभर गाजलेल्या प्रा. रवी भूषण लिखित
लुसेन्ट्स जनरल सायन्स या विद्यार्थीप्रिय
पुस्तकाचा मराठी अनुवाद